



**LIETUVOS BANKO
PRIEŽIŪROS TARNYBOS
FINANSINIŲ PASLAUGŲ IR RINKŲ PRIEŽIŪROS DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL Z. Š. IR AB „LIETUVOS DRAUDIMAS“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2019 m. birželio 26 d. Nr. 242-248
Vilnius

Lietuvos bankas gavo Z. Š. (toliau – pareiškėjas) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti su „Lietuvos draudimas“ (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2018 m. liepos 17 d. įvyko eismo įvykis, kurio metu buvo sugadinta pareiškėjui priklausanti transporto priemonė „Mazda 929“ (toliau – Įvykis). Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCPDĮ) 13 straipsnio 1 dalimi, pareiškėjo atstovas M. Š. (toliau – pareiškėjo atstovas) draudikui, apdraudusiam Įvykio kaltininko civilinę atsakomybę, 2018 m. rugpjūčio 21 d. pateikė rašytinę pretenziją dėl per eismo įvykį transporto priemonei padarytos žalos.

Pareiškėjas kreipimesi į Lietuvos banką nurodė, kad 2018 m. rugpjūčio 23 d. remonto įmonėje UAB „Žėrutis“ buvo atlikta sugadintos transporto priemonės apžiūra. Pareiškėjo teigimu, „autocentras turi automobilių remonto dirbtuves, tačiau remontuoti automobilių atsisakė (žodžiu). Draudimo žalų administratorius, vartotojo prašymu, bandė surasti autoservisą, kuris apsiimtų suremontuoti sugadintą automobilį, tačiau joks servisas neapsiėmė pradėti remonto darbų.“ Atsižvelgdamas į tai, draudikas kreipėsi į turto vertintoją G. V., kad būtų parengta transporto priemonės vertinimo ataskaita.

Atsižvelgiant į turto vertintojo apskaičiuotą nuostolį, pareiškėjui 2018 m. rugsėjo 23 d. buvo išmokėta 744,86 Eur draudimo išmoka, atlyginanti per Įvykį padarytą žalą. Pareiškėjo atstovas draudikui 2018 m. spalio 10 d. pateikė prašymą išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Šakių autoklubo „Rolinus“ 2018 m. spalio 2 d. išrašytą sąskaitą faktūrą, kurioje nurodyta, kad automobilio keičiamų detalių įsigijimo ir remonto darbų išlaidos sudaro 1 832 Eur. Be to, pareiškėjo atstovas draudiko prašė išmokėti 621 Eur pakaitinio automobilio, kuris buvo nuomojamas nuo 2018 m. liepos 17 d. iki 2018 m. rugpjūčio 4 d. ir nuo 2018 m. rugsėjo 17 d. iki 2018 m. rugsėjo 26 d., nuomos išlaidas atlyginančią draudimo išmoką. Pareiškėjo atstovas draudikui taip pat nurodė, kad „per laikotarpį buvo naudotasi kito nuomos tiekėjo paslaugomis Citybee, už kurio paslaugas reikėjo sumokėti 9,95 Eur.“ Be to, pareiškėjo atstovas draudiką informavo, kad dėl Įvykio kaltininko veiksmų buvo patirtas 400 Eur nuostolis, nes dėl Įvykio neįvyko automobilio pardavimo sandoris. Pareiškėjo atstovas pabrėžė, kad „skelbimo dėl automobilio pardavimo patalpinimas“ kainuoja 11,99 Eur, ir teigė, kad automobilio rinkos vertė iki Įvykio buvo 5 146 Eur, o po Įvykio buvo nustatyta 4 027 Eur automobilio rinkos vertė. Atsižvelgdamas į tai, pareiškėjo atstovas mano, kad draudikui kyla pareiga išmokėti 1 119 Eur draudimo išmoką dėl sumažėjusios transporto priemonės vertės. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, pareiškėjo atstovas reikalavo, kad draudikas išmokėtų papildomą 3 249,08 Eur draudimo išmoką.

2018 m. lapkričio 13 d. draudikas pareiškėjui išmokėjo papildomą 1 414,39 Eur draudimo išmoką, kurią sudaro automobilio remonto išlaidos, apskaičiuotos pagal Šakių autoklubo „Rolinus“ sudarytos sąskaitos faktūros duomenis (nuvertinant keičiamas dalis dėl jų nusidėvėjimo), 621 Eur pakaitinio automobilio nuomos ir 9,95 Eur dalijimosi automobiliais paslaugas teikiančios bendrovės „Citybee“ suteiktų paslaugų išlaidos, pareiškėjo atstovo

nurodyti 400 Eur nuostoliai ir automobilio skelbimo įdėjimo išlaidos. 2018 m. lapkričio 16 d. pareiškėjui buvo išmokėta papildoma 3 Eur draudimo išmoka už skelbimo įdėjimą. Draudikas nesutiko su pareiškėjo atstovo reikalavimu išmokėti 1 119 Eur draudimo išmoką už transporto priemonės vertės netekimą, nes įvykio dieną transporto priemonė „Mazda 929“ buvo 32 metų senumo, o pagal turto vertinimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus automobilių prekinės vertės netekimo išlaidos yra skaičiuojamos, jei automobiliai yra ne senesni nei 5 metų.

Pareiškėjas, nesutikdamas su draudiko išmokėtos draudimo išmokos dydžiu, kreipimesi dėl vartojimo ginčo nagrinėjimo nurodė, kad draudikas nepagrįstai iš Šakių autoklubo „Rolinas“ 2018 m. spalio 2 d. išrašytos sąskaitos faktūros išskaičiavo keičiamų detalių nuvertinimo išlaidas. Pareiškėjas pabrėžė, kad visos draudiko rekomenduojamos remonto įmonės atsisakė remontuoti per įvykį sugadintą automobilį „Mazda 929“. Pareiškėjas buvo priverstas pats rūpintis automobilio remontu ir „neturėdamas jokio pasirinkimo yra priverstas automobilį remontuoti naujomis dalimis, todėl nusidėvėjimo taikymas niekaip negali būti laikomas, kaip teisingas žalos atlyginimas ar visiškas nuostolių atlyginimas, kai galimybės remontuoti naudotomis dalimis – nėra.“

Pareiškėjas pabrėžė, kad draudikas „formaliai vertino susidariusią situaciją ir neatsižvelgė į faktines aplinkybes, tokias kaip automobilio būklė, retumas, laikymo sąlygos, remonto galimybės ir trukmė, naudojimo intensyvumas. Kitaip sakant, automobilis saugomas šildomo pastato garaže, naudojamas itin retai, t. y. pravažiuojama apie kelis šimtus kilometrų per metus, o tokio tipo automobilio Lietuvos Respublikos teritorijoje, vartotojo žiniomis, - nėra, todėl tai itin apsunkina remonto galimybes ir trukmė negali būti net apskaičiuojama. Visgi remontui reikalingų detalių (nei naujų, nei naudotų) Lietuvos Respublikos teritorijoje nėra, todėl jas reikalinga užsakyti iš užsienyje esančių sandėlių ir tikrai galimos naujos.“

Pareiškėjas taip pat nurodė, kad draudikas nepagrįstai pritaikė maksimalų 70 procentų keičiamų detalių nuvertinimo koeficientą. Pareiškėjo teigimu, 70 procentų senesnių nei 15 metų automobilių keičiamų dalių nuvertinimo norma pagal teisės aktus yra tik rekomendacinis dydis. Pareiškėjas pabrėžė, kad draudikas maksimalų detalių nuvertinimo koeficientą pritaikė „be jokio faktinio pagrindo, nevertindamas ir neatsižvelgdamas į esamą situaciją, automobilio būklę, jo laikymo sąlygas, nepagrįstai neatlygino visos padarytos žalos.“ Pareiškėjas nurodė, kad „vien tik teoriškai vadovaujantis tokiu principu, darytina išvada, jog jeigu naujo automobilio skardos storis yra 1 mm, tai po 15 metų dėl 70 proc. nusidėvėjimo tokio automobilio skarda bus lygi 0,3 mm, arba daugiau negu 2/3 jos tiesiog nebus, taigi 32 metų senumo automobilio kėbulo teoriškai jau apskritai neturėtų net būti likę.“

Pareiškėjas teigė, kad UAB „Marleksa“ neatliko išsamaus transporto priemonės „Mazda 929“ vertinimo. Turto vertintojas neatliko automobilio techninės būklės vertinimo, nes turto vertinimo ataskaitos duomenys pagrindžia, kad „vertintojas nepatikrino, ar veikia lempų keliamieji mechanizmai, ar automobilis vedasi, ar veikia kiti automobilio agregatai, taip pat neapžiūrėjo, koks automobilio apatinės dalies stovis, ir to niekaip nefiksavo.“

Pareiškėjas taip pat nurodė, kad turto vertintojas nepagrindė keičiamų detalių nuvertinimo 70 procentų normos taikymo metodikos. Be to, pareiškėjo teigimu, keičiamų detalių nuvertinimas buvo atliktas, nesilaikant Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu 2000 m. balandžio 17 d. Nr. 120 / 2000 m. balandžio 14 d. Nr. 101 patvirtintos Kelių transporto priemonių vertinimo instrukcijos (toliau – Instrukcija) 58 ir 59 punktų reikalavimų. Pareiškėjas nurodė, kad automobilio vertinimas buvo atliktas, neatsižvelgiant į jo faktinį nusidėvėjimą, o keičiamos automobilio dalys nebuvo „klasifikuojamos, skirstant jas į grupes, kaip tai numato Instrukcijos 59 punktas“. Pareiškėjas pabrėžė, kad turto vertintojo sudarytoje Vertinimo ataskaitoje nėra duomenų, patvirtinančių, kad vertintojas atliko automobilio korozijos lygio ir atskirų automobilio elementų nusidėvėjimo vertinimą. Pareiškėjas taip pat nurodė, kad turto vertintojas „neatsižvelgė į tai, jog automobilio ne tik padangos yra nujuodintos specialiomis priemonėmis, bet ir kėbulas padengtas specialia pasta. Tokia priežiūra ir būklė atitiktų „gerą“ būklę, tačiau dėl to, jog automobilis eksploatuojamas retai ir per metus nuvažiuoja apie tūkstantį kilometrų bei laikomas šildomo pastato garaže, galimai atitiktų net „ypač gera“ būklę.“

Pareiškėjas taip pat pabrėžė, kad draudikas nepagrįstai atsisakė apskaičiuoti transporto priemonės „Mazda 929“ prekinės vertės netekimo vertę, remdamasis vien tik automobilio pagaminimo metais. Pareiškėjas nurodė, kad automobilis „Mazda 929“ yra „vienietinis ir prieš tai jis nebuvo patekęs į avariją, todėl jo vertės praradimas turi būti vertinamas nepriklausomai nuo jo senumo.“ Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis,

pareiškėjas draudikui kėlė reikalavimą išmokėti nepagrįstai išskaičiuotą automobilio detalių nusidėvėjimo sumą – 715,68 Eur, ir automobilio prekinės vertės netekimo išlaidas atlyginančią papildomą draudimo išmoką – 1 119 Eur.

Draudikas, nesutikdamas su pareiškėjo reikalavimu, atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi nurodė, kad Šakių autoklubo „Rolinas“ išrašytos sąskaitos faktūros duomenų patikimumas kėlė abejonių, todėl draudikas pareiškėjo paprašė pateikti dokumentus ir paaiškinimus, „iš kur ir kokios automobilio detalės yra perkamos“. Draudikas nurodė, kad jam yra „neaiški ne tik detalių kaina, bet ir jų kilmė (nežinoma, iš kur perkamos detalės, ar jos yra naujos ar naudotos, ar tikrai šios detalės perkamos)“. Draudikas pabrėžė, kad jam nebuvo pateikti įrodymai, patvirtinantys, jog transporto priemonės „Mazda 929“ darbai buvo atlikti šiame autoklube ir kad autoklubo išrašytoje sąskaitoje faktūroje nurodytos automobilio detalės buvo įsigytos. Be to, draudikas teigė: „draudiko žiniomis, minėtas autoklubas nėra remonto įmonė ir įprastai neatlieka remonto darbų. Net iš viešai prieinamos informacijos – nėra duomenų, kad jie vykdytų remonto ar restauravimo darbus.“

Draudikas nurodė, kad įvykio metu draudiko ekspertas „per viešai prieinamą informaciją (Google paieškos sistema) tikrino naudotų detalių pasiūlą“ ir buvo radęs duomenis, kad naudotų sugadintos transporto priemonės detalių buvo galima įsigyti Lietuvoje ir užsienyje naudotomis automobilių detalėmis prekiaujančiose įmonėse. Draudikas taip teigė, kad automobilio vertinimo ataskaitą sudaręs turto vertintojas jam raštu patvirtino, jog Mazda gamintojo oficialus atstovas nurodė, kad sugadintų transporto priemonės „Mazda 929“ dalių „būtų galima ieškoti įvairiose Mazda atstovybėse ir sandėliuose įvairiose šalyse“. Draudikas paaiškino, kad keičiamų automobilio detalių nuvertinimo norma (70 procentų) buvo nustatyta vadovaujantis transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisinius santykius reglamentuojančių teisės aktų ir Instrukcijos reikalavimais.

Draudikas pabrėžė, kad pareiškėjo atstovui nesutikus su išmokėtos draudimo išmokos dydžiu, jam buvo siūloma, kad „automobilis būtų realiai remontuojamas ir pateikta atliktų darbų ir įsigytų detalių sąskaitos. Pareiškėjas per savo atstovą pateikė Šakių autoklubo „Rolinas“ sąskaitą, kuri kėlė įtarimų, o detalesni paaiškinimai (ar automobilis jau suremontuotas, ar šiame autoklube, kokios dalys sumontuotos, iš kur įsigytos) nebuvo pateikti. Pareiškėjui buvo siūloma atskleisti, iš kur ir kokia kaina perkamos dalys, tačiau pareiškėjas to nepadarė. Taigi, draudiko nuomone, jis galėjo atsisakyti tenkinti prašymą išmokėti pagal tokį pasiūlymą, nes išlieka tikimybė, kad automobilis buvo remontuojamas pigiau, naudotomis dalimis, kurių galima rasti užsienio rinkoje ir pan. Tokiu atveju, gauta draudimo išmoka viršytų realius pareiškėjo nuostolius (praturtėtų draudiko sąskaita).“

Draudikas pabrėžė, kad, nesant rinkoje naudotų dalių ir nukentėjusiam trečiajam asmeniui įsigyjant naujas detales, nusidėvėjimas keičiamoms detalėms privalo būti taikomas. Draudiko vertinimu, „teisės aktai nedaro jokių išimčių, priklausomai nuo, ar rinkoje yra dalių, ar ne. Tai yra transporto priemonės savininko/ekspluatuotojo sprendimas – remontuoti naujomis dalimis, ar ne.“

Atsižvelgdamas į pareiškėjo reikalavimą išmokėti 1 119 Eur automobilio prekinės vertės netekimo išlaidas atlyginančią draudimo išmoką, draudikas nurodė, kad automobilio prekinės vertės netekimo skaičiavimas neatitiktų Instrukcijos reikalavimų. Draudikas pabrėžė, kad sprendimas, jog per įvykį sugadintos transporto priemonės „Mazda 929“ prekinės vertės netekimas negali būti nustatomas, buvo priimtas kvalifikuoto specialisto – nepriklausomo turto vertintojo. Remdamasis nurodytomis aplinkybėmis, draudikas konstatavo, kad pareiškėjo draudikui keliamas reikalavimas dėl papildomos draudimo išmokos mokėjimo yra nepagrįstas.

K o n s t a t u o j a m a :

Vadovaujantis Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių, patvirtintų Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23, 45 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priimamas sprendimas.

Remiantis Lietuvos bankui ginčo šalių pateiktais dokumentais ir paaiškinimais, nustatyta, kad šalių ginčas kilo dėl per įvykį sugadinto automobilio remonto išlaidų, apskaičiuotų pagal originalių detalių keitimo išlaidas (nuvertinant dalis dėl jų nusidėvėjimo), nustatymo ir draudiko sprendimo nemokėti automobilio prekinės vertės netekimo išlaidas atlyginančios draudimo išmokos pagrįstumo.

1. Dėl per įvykį sugadinto automobilio remonto kainos, apskaičiuotos pagal originalių detalių kainą (nuvertinant dalis dėl jų nusidėvėjimo), pagrįstumo

1.1. Dėl teisės aktuose nustatytų keičiamų detalių vertės nustatymo sąlygų taikymo

Vertinant ginčo šalių argumentus, ar turi būti taikomas nusidėvėjimas sugadintoms keičiamoms automobilio detalėms, pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra ne kartą konstatavęs, kad transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo tikslas – garantuoti dėl šiuo draudimu apdraustos transporto priemonės poveikio eismo įvykio metu nukentėjusių ir patyrusių žalą trečiųjų asmenų nuostolių atlyginimą įstatyme ir sutartyje nustatytos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo suma, taip pat užtikrinti transporto priemonę naudojančių valdytojų turtinius interesus, susijusius su civiline atsakomybe, kilusia naudojant šiuo draudimu apdraustą transporto priemonę (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis, priimta civilinėje byloje e3K-3-81-1075/2018; 2016 m. vasario 29 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-7-43-706/2016; 2009 m. rugsėjo 30 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-382/2009). Pagal kasacinio teismo suformuotą TPVCAPDĮ aiškinimo ir taikymo praktiką, transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės draudimo sistemos vienas iš pagrindinių tikslų yra eismo įvykių metu nukentėjusių asmenų turtinių teisių ir interesų apsauga (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2011 m. sausio 25 d. nutartis, priimta civilinėje byloje 3K-3-3/2011; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo reglamentavimo ir teismų praktikos apžvalga Nr. AC-34-1 (Teismų praktika Nr. 34).).

Kadangi transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas priklauso nuostolių draudimo rūšiai (Lietuvos Respublikos draudimo įstatymo 91 straipsnio 4 dalis), todėl jo tikslas yra kompensuoti nukentėjusio trečiojo asmens patirtus realius nuostolius. Atsižvelgiant į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarčių kompensacinę paskirtį ir nuostolių draudimo sutartyse įgyvendinamą Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.251 straipsnyje įtvirtintą visiško nuostolių atlyginimo principą, žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia ir tai, kad sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustatius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, lieka iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės. Kai nustatytas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis, priimta civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015).

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ir dokumentais, įrodančiais padarytos žalos aplinkybes, faktą ir dydį. Minėta žalos dydžio nustatymo taisyklė detalizuota Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 patvirtintu Eismo įvykio metu padarytos žalos nustatymo ir išmokos mokėjimo taisyklių (toliau – Taisyklės) 13 punkte: nukentėjusio trečiojo asmens turtui (transporto priemonei ar kitam kilnojamajam ar nekilnojamajam turtui) padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas, vadovaudamasis atsakingo draudiko įgaliotų asmenų (ekspertų) ir (ar) turto vertintojų ataskaitomis ar išvadomis, įmonės, kurioje remontuojamas sugadintas turtas, pateiktais šio turto remonto išlaidų skaičiavimais ir (ar) atsižvelgdamas į įmonės, kuri turi teisę remontuoti sugadintą turta, pateiktus šio turto remonto išlaidų skaičiavimus ar remonto išlaidų pagrindimo dokumentus, taip pat į nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, pateikdama TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies ir Taisyklių 13 punkto nuostatų aiškinimą, 2018 m. kovo 19 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje e3K-3-81-1075/2018, konstatavo, kad minėtos TPVCAPDĮ ir Taisyklių nuostatos žalos nustatymo aspektu vertintinos kaip reguliuojančios draudėjo pareigą pateikti atitinkamus dokumentus, reikalingus draudimo išmokai išmokėti, draudiko pareigą juos rūpestingai įvertinti, kitas draudėjo ir draudiko pareigas, taip pat tam tikrus procedūrinius reikalavimus, susijusius su žalos nustatymu ir draudimo išmokos mokėjimu. Tačiau, teisėjų kolegijos vertinimu, nėra teisinio pagrindo minėtas teisės aktų nuostatas vertinti kaip įpareigojančias draudiką nustatant žalos dydį (atitinkamai draudimo išmokos dydį) remtis konkrečiu ir vieninteliu žalos dydžio nustatymo metodu. Atvirkščiai, pirmiau nurodytos teisės aktų nuostatos (įskaitant ir bendrąsias draudimo teisinius santykius

reglamentuojančias nuostatas) patvirtina draudiko pareigą vertinti visus jam pateiktus dokumentus ir įvertinti visas aplinkybes, įskaitant ir nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį įrodančius dokumentus, siekiant, kad žalos dydis būtų nustatytas taip, kad nukentėjusiam asmeniui žala būtų kompensuota visiškai, tiek, kiek tai leidžia privalomąjį civilinės atsakomybės draudimą reglamentuojančios taisyklės. Visiškas nuostolių kompensavimo principas reikalauja, kad asmeniui padaryta žala, kiek tai objektyviai įmanoma, būtų nustatyta ne standartizuotu, bet individualiu būdu. Teisėjų kolegijos vertinimu, nėra teisinio pagrindo TPVCAPDĮ ir Taisyklių nuostatas, reguliuojančias žalos nustatymo ir draudimo išmokos mokėjimo tvarką, aiškinti kaip įtvirtinančias tam tikras įstatymo nustatytas įrodinėjimo priemones ir specifiskai susiaurinančias įrodinėjimo priemonių mastą, kai žalos atlyginimo dydis yra nustatomas pagal transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo taisyklės. Tai reiškia, kad iškilus ginčui dėl draudimo išmokos dydžio (žalos dydžio) tarp asmens, reikalaujančio išmokėti draudimo išmoką, ir draudiko, apdraudusio transporto priemonės valdytojo civilinę atsakomybę privalomuoju draudimu, draudimo išmokos dydis (žalos dydis) kiekvienu konkrečiu atveju turi būti įrodinėjamas, remiantis Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso nustatytomis įrodinėjimo taisyklėmis ir leistiniais įrodymais.

Nagrinėjamu atveju draudikas, nesutikdamas su pareiškėjo reikalavimu keičiamoms detalėms netaikyti nusidėvėjimo, remiasi būtinųjų remonto išlaidų sampratą apibrėžiančiu Taisyklių 15 punktu: būtinas remonto išlaidas sudaro remonto darbų vertė, dažymo darbų vertė, keičiamų dalių vertė (nuvertinant dalis dėl nusidėvėjimo), dažymo medžiagų vertė ir papildomos išlaidos (transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos išlaidos). Atsižvelgiant į šias įstatymo nuostatas ir į kasacinio teismo suformuotą transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisinius santykius reglamentuojančių teisės aktų aiškinimo praktiką, pažymėtina, kad Taisyklių 15 punkte įtvirtinta standartinė nusidėvėjimo keičiamoms detalėms skaičiavimo sąlyga visada turi būti taikoma įvertinus individualias žalos nustatymo aplinkybes, automobilio remonto ypatumus ir konkrečius žalos dydžio ir automobilio remonto išlaidų apskaičiavimo duomenis.

Taisyklių 15 punkto nuostatos iš esmės pakartoja Instrukcijos 34 punktą, įtvirtinantį transporto priemonių remonto išlaidų sampratą. Pagal minėtą Instrukcijos punktą, remonto išlaidomis pripažintinos išlaidos, būtinos atkurti apgadintą transporto priemonę iki buvusios prieš apgadinimą techninės būklės bei eksploatacinių savybių, jos apskaičiuojamos vadovaujantis atkuriamosios vertės metodu, kurio pagrindas yra skaičiavimai, kiek kainuotų atkurti esamos fizinės būklės ir esamų eksploatacinių bei naudingumo savybių objektus pagal vertinimo metu taikomas technologijas bei kainas (vidutinius remonto darbų įkainius, atitinkančius technologijos lygį, ir vadovaujantis gamyklų gamintojų rekomenduojamais laiko normatyvais). Atsižvelgiant į Taisyklių 15 punkte įtvirtintas būtinųjų išlaidų apskaičiavimo atkuriamosios vertės metodu sąlygas ir į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutarties kompensacinę paskirtį, vadovaujantis kasacinio teismo išaiškinimais dėl skirtingų žalos nustatymo metodų ir žalos dydžio įrodinėjimo priemonių taikymo, darytina išvada, kad keičiamų detalių vertė gali būti nustatoma ne vien tik pagal keičiamų originalių detalių (išskaičiuojant jų nusidėvėjimo sumą) kainas, bet ir pagal kitus įrodymus (pvz., neoriginalių ir dėvėtų detalių kainas) bei taikant kitus keičiamų detalių vertės nustatymo metodus, kuriuos taikant būtų pasiektas transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo tikslas – garantuoti visišką nukentėjusio trečiojo asmens patirtų nuostolių atlyginimą, kiek tai leidžia privalomąjį civilinės atsakomybės draudimą reglamentuojančios taisyklės. Lietuvos banko vertinimu, Taisyklių 15 punkto nuostatos neturi būti aiškinamos vien tik remiantis pažodiniu Taisyklių 15 punkto sąlygų teksto aiškinimu, jos turi būti aiškinamos ir taikomos atsižvelgiant į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo tikslą kompensuoti nukentėjusio trečiojo asmens patirtus realius nuostolius, nepažeidžiant šio asmens teisės į teisingą žalos atlyginimą, kuriuo turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį, nepatiriant papildomų išlaidų dėl nuo nukentėjusio trečiojo asmens nepriklausančių priežasčių.

Pareiškėjas reikalavimą išmokėti keičiamų originalių automobilio detalių (netaikant joms nuvertinimo dėl nusidėvėjimo) įsigijimo išlaidas atlyginančią draudimo išmoką grindžia tuo, kad nei iš Lietuvoje, nei iš užsienyje naudotomis automobilių detalėmis prekiaujančių įmonių nėra galimybės gauti naudotų automobilio detalių. Atsižvelgdamas į tai, pareiškėjas teigia, kad detalių nuvertinimas 715,68 Eur yra vertintinas kaip pareiškėjo patirtas nuostolis,

kuris, atsižvelgiant į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo kompensacinę paskirtį ir teisingo žalos atlyginimo sąlygas, turi būti įskaičiuojamas į mokėtiną draudimo išmoką. Be to, pareiškėjas pabrėžė, kad draudikas ir turto vertintojas, atlikęs sugadintos transporto priemonės vertinimą, taikydami maksimalų 70 procentų keičiamų detalių nuvertinimo koeficientą, nevertino keičiamų detalių būklės prieš įvykį. Pareiškėjo teigimu, keičiamų detalių būklė negali būti prilyginama detalių, kurioms pagal Instrukcijos sąlygas yra taikoma 70 procentų nuvertinimo norma, būklei.

Draudikas, nesutikdamas su pareiškėjo reikalavimu, teigė, kad draudiko ekspertas „per viešai prieinamą informaciją (Google paieškos sistemą) tikrino naudotų detalių pasiūlą“ ir buvo radęs duomenis, kad naudotų sugadintos transporto priemonės detalių buvo galima įsigyti iš Lietuvoje ir užsienyje naudotomis automobilių detalėmis prekiaujančių įmonių. Draudikas teigė negalintis pateikti minėtą informaciją patvirtinančių įrodymų, nes dalis žalų eksperto rastų skelbimų „nebeatsidaro, kaip neaktyvūs, dalies jų nebėra“. Atsižvelgiant į draudiko nurodytas aplinkybes, pažymėtina, kad įrodymais nepagrįsti draudiko teiginiai apie galimybę iš Lietuvoje ir užsienyje naudotomis detalėmis prekiaujančių įmonių įsigyti keičiamoms dalims analogiškas automobilių detales negali paneigti pareiškėjo argumentų, kad sugadintos automobilio detalės gali būti pakeistos tik naujomis originaliomis dalimis.

Vertinant kitus įrodymus, svarbu tai, kad draudikas Lietuvos bankui pateikė pareiškėjo ir Transporto žalų ekspertų grupės vadovo D. N. (toliau – ekspertų grupės vadovas) pokalbio telefonu garso įrašą. Ekspertų grupės vadovas telefonu informavo, kad, administruojant įvykį, buvo kreiptasi į Šakių autoklubą „Rolinas“ ir minėtas paslaugų teikėjas patvirtino, kad keičiamos detalės yra užsakomos iš „užsienio sandėlių“. Šakių autoklubas „Rolinas“ draudikui patvirtino, kad keičiamos naujos „automobilio detalės yra“. Ekspertų grupės vadovas pabrėžė, kad keičiamų automobilio detalių nėra Lietuvoje, todėl draudikas priėmė sprendimą išmokėti ir naujų detalių siuntimo išlaidas atlyginančią draudimo išmoką, nes šios išlaidos yra priskirtinos prie nukentėjusio trečiojo asmens patirtų nuostolių.

Atkreiptinas dėmesys, kad ekspertų grupės vadovas pareiškėjo atstovo telefonu neinformavo, kad draudiko ekspertas buvo surinkęs informaciją apie galimybę įsigyti naudotų automobilio detalių. Priešingai, ekspertų grupės vadovas aiškiai patvirtino, kad keičiamų automobilio detalių nėra Lietuvoje ir kad sugadintų detalių keitimas yra galimas tik naudojantis Šakių autoklubo „Rolinas“ teikiamomis paslaugomis. Ekspertų grupės vadovas telefonu patvirtino, kad šalių ginčo, kad sugadinta transporto priemonė gali būti remontuojama Šakių autoklubo „Rolinas“, nėra. Draudiko atstovas taip pat neginčijo pareiškėjo atstovo telefonu nurodytų aplinkybių, kad visos draudiko rekomenduojamos remonto įmonės atsisakė automobilį remontuoti. Ekspertų grupės vadovas iš esmės patvirtino minėtas aplinkybes, nurodydamas, kad „deja, mes jums nepasiūlėme tokio pasirinkimo, kad galime automobilį suremontuoti“. Todėl, atsižvelgiant į ekspertų grupės vadovo ir pareiškėjo atstovo pokalbio telefonu garso įrašo duomenis, pažymėtina, kad draudiko atsiliepime nurodyti teiginiai, kad „nėra aiški detalių kilmė (nežinoma, iš kur perkamos detalės, ar jos yra naujos, ar naudotos, ar tikai šios detalės perkamos),“ prieštarauja kitiems įrodymams. Be to, ekspertų grupės vadovo pokalbio su pareiškėjo atstovu duomenys paneigia draudiko atsiliepime nurodytas aplinkybes, kad draudikui kilo abejonių dėl pareiškėjo pasirinktos remonto įmonės ir pareiškėjo nurodytų duomenų apie šioje remonto įmonėje galimus atlikti automobilio atkūrimo darbus patikimumo.

Atkreiptinas dėmesys, kad draudikas, gavęs Šakių autoklubo „Rolinas“ 2018 m. spalio 2 d. išrašytą sąskaitą faktūrą, neginčijo, kad joje nurodytos keičiamų originalių automobilio detalių kainos. Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali patvirtinti, kad draudikui kilo abejonių, kad minėtoje sąskaitoje faktūroje galėjo būti nurodyti neoriginalių ar naudotų automobilio detalių įkainiai. Priešingai, Lietuvos bankui pateikti įrodymai suteikia pagrindą konstatuoti, kad draudikas pripažino, jog Šakių autoklubo „Rolinas“ automobilio detalių keitimo išlaidas nustatė vadovaudamasis naujų originalių automobilio detalių kainomis (kaip patvirtina Lietuvos bankui pateikti pareiškėjo atstovo ir ekspertų grupės vadovo pokalbio telefonu garso įrašo duomenys, šios aplinkybės su nurodyta įmone buvo tikslinamos administruojant įvykį) ir keičiamoms detalėms pritaikė 70 procentų nusidėvėjimą, o toks nusidėvėjimas pagal Taisyklių 15 punkto nuostatas yra taikomas, keičiant automobilio detales naujomis originaliomis dalimis. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad draudikas nepagrįstai teigia, nežinojęs keičiamų detalių kilmės ir ar sugadintos detales yra keičiamos originaliomis dalimis. Be to, kaip minėta, Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina pareiškėjo nurodytas aplinkybes, kad sugadinta transporto priemonė negalėjo būti remontuojama draudiko

rekomenduojamose remonto įmonėse ir kad automobilio atkūrimo darbai galėjo būti atlikti tik Šakių autoklube „Rolinas“, sugadintas automobilio dalis keičiant naujomis originaliomis detalėmis.

Vertinant draudiko nurodytas aplinkybes, kad pareiškėjas atsisakė pateikti duomenis, iš kur yra įsigijamos keičiamos detalės, ir draudikui nepateikė automobilio detalių įsigijimą ir automobilio remontą patvirtinančių įrodymų, pažymėtina, kad Lietuvos bankui nebuvo pateikta faktinių duomenų, kurie pagrįstų, jog draudikas pareiškėjui ir (arba) jo atstovui būtų teikęs prašymus pateikti nurodytus faktinius duomenis. Be to, iš Lietuvos bankui pateiktų įrodymų matyti, kad ginčo šalys pasirinko Taisyklių 42.2.2 papunktyje nustatytas draudimo išmokos mokėjimo, kai transporto priemonė nėra remontuojama, sąlygas (kai transporto priemonė nėra remontuojama, draudimo išmoka nukentėjusiam trečiajam asmeniui yra pervedama į šio asmens nurodytą jo ar kito asmens sąskaitą banke). Pagal Taisyklių 43 punktą, automobilio remonto sąlygos, duomenys apie įmonę, kurioje numatoma remontuoti sugadintą transporto priemonę, remonto sąmata ir faktiškai patirtas išlaidas pagrindžiantys įrodymai draudikui turi būti pateikti tik tada, kai šalys pasirenka Taisyklių 42.2.3 papunktyje numatytą draudimo išmokos mokėjimo būdą. Pagal Taisyklių 43 punkto sąlygas, pareiškėjui nekilo pareiga pateikti draudikui keičiamų detalių įsigijimą ir automobilio remontą patvirtinančius įrodymus.

Remiantis Lietuvos banko nustatytais aplinkybėmis, darytina išvada, kad draudiko nurodytų prielaidų, jog pareiškėjas, nepateikdamas duomenų apie automobilio remonto atlikimą, galimai siekė nuslėpti automobilio remonto faktą ir kad automobilis galėjo būti suremontuotas už mažesnes, nei Šakių autoklubo „Rolinas“ 2018 m. spalio 2 d. išrašytoje sąskaitoje faktūroje nurodytos remonto išlaidas (pvz., keičiamas automobilio dalis pakeičiant naudotomis detalėmis), negalima laikyti pagrįstomis. Darytina išvada, kad Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali pagrįsti, kad per įvykį sugadintos automobilio detalės galėjo būti pakeistos naudotomis dalimis ir kad paties pareiškėjo valia buvo automobilį remontuoti, keičiant sugadintas automobilio dalis naujomis originaliomis detalėmis. Kadangi Lietuvos bankui pateikti įrodymai nepagrindžia, kad originalių automobilio detalių keitimo išlaidos buvo apskaičiuotos atsižvelgiant į paties pareiškėjo pasirinkimą, o, priešingai, pateikti įrodymai suteikia pagrindą konstatuoti, kad sugadintos keičiamos detalės galėjo būti pakeistos tik naujomis originaliomis dalimis, darytina išvada, kad keičiamų naujų originalių detalių nuvertinimo dėl jų nusidėvėjimo išlaidų taikymą lėmė ne nuo pareiškėjo priklausančios priežastys. Remiantis nustatytais aplinkybėmis ir atsižvelgiant į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo tikslus, pažymėtina, kad draudikas, apskaičiuodamas keičiamų automobilių detalių vertę, privalėjo įvertinti tai, kad originaliomis automobilio detalėmis keičiamų dalių nuvertinimo išlaidos yra patiriamos dėl ne nuo nukentėjusio trečiojo asmens priklausančių priežasčių.

1.2. Dėl keičiamoms automobilio detalėms taikomo nusidėvėjimo dydžio

Vertinant pareiškėjo nurodytas aplinkybes dėl draudiko pritaikyto keičiamų detalių nuvertinimo dydžio pagrįstumo, visų pirma svarbu pažymėti, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas teisės aiškinimo ir taikymo praktikoje pasisakydamas apie žalos, padarytos transporto priemonei eismo įvykio metu, nustatymą, konstatavo, kad, apskaičiuojant eismo įvykio metu automobiliui padarytą žalą, į automobilio nuvertėjimą dėl eksploataavimo atsižvelgti būtina, nes žalos atlyginimu siekiama sugadinto turto vertę atkurti iki tos, kuri buvo prieš teisės pažeidimą. Dėl to turi būti atlyginama ne visa naujų keičiamų detalių vertė, o jos dalis, nes buvo sugadintos ne naujos detalės, o jau atitinkamai susidėvėjusios (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2000 m. birželio 16 d. nutarimu Nr. 27 patvirtinta Teismų praktikos taikant įstatymus dėl atlygintinos turtinės žalos, padarytos eismo įvykio metu, apibendrinimo apžvalga).

Pareiškėjas neginčija, kad keičiamos transporto priemonės detalės iki įvykio buvo nusidėvėjusios, tik nurodo, kad, atsižvelgiant į automobilio remonto galimybes ir į automobilio būklę iki įvykio, Instrukcijoje nurodyto maksimalaus keičiamų detalių nuvertinimo koeficiento (70 procentų) taikymas yra nepagrįstas.

Vertinant Lietuvos bankui pateiktus įrodymus, nustatyta, kad keičiamų automobilio detalių nuvertinimo koeficientas (70 procentų) buvo nustatytas transporto priemonės vertinimą atlikusio turto vertintojo, kuris vadovavosi Instrukcijos 63 punkto ir Instrukcijos 3 lentelės nuostatomis. Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad transporto priemonė įvykio metu buvo 32 metų senumo. Remiantis Instrukcijos 3 lentelėje nustatytais sąlygomis

dėl rekomenduojamų transporto priemonės III grupės dalių vidutinių nuvertinimo normų taikymo, pažymėtina, kad senesnėms nei 15 metų transporto priemonių keičiamoms dalims yra rekomenduojama taikyti 70 procentų nuvertinimo dėl detalių nusidėvėjimo koeficientą. Instrukcijos 65 punkte nustatyta, kad, įvertinus *dalies būklę prieš apgadinimą*, gamybos technologijos ypatumus ir transporto priemonės klasę, vidutinė dalių nuvertinimo norma gali būti padidinta arba sumažinta iki 20 proc.

Kadangi, anot pareiškėjo, dėl automobilio naudojimo ir priežiūros ypatumų keičiamų transporto priemonės detalių būklė prieš įvykį buvo daug geresnė nei įprastai eksploatuojamo 15 metų senumo automobilio, Instrukcijoje numatytas maksimalus nuvertinimo normos dydis turėjo būti koreguojamas, pažymėtina tai, kad draudikas Lietuvos bankui nepateikė objektyvių įrodymų, patvirtinančių, kad, nustatant keičiamų detalių nuvertinimo dydį, buvo vertintos pareiškėjo nurodytos aplinkybės ir, atsižvelgiant į Instrukcijos 65 punkto nuostatas, buvo atliktas išsamus keičiamų automobilio detalių būklės vertinimas (pvz., vertinamas jų nusidėvėjimo laipsnis; vertinama detalių būklė pagal natūralaus nusidėvėjimo ir aplinkos poveikį, atsižvelgiant į transporto priemonės ridą ir kt.). Iš Lietuvos bankui pateiktos turto vertinimo ataskaitos ir transporto priemonės vertinimą atlikusio turto vertintojo pateiktų papildomų paaiškinimų nustatyta, kad esminiu kriterijumi, pagal kurį buvo nustatyta keičiamų automobilio detalių nuvertinimo norma, vertintojas pripažino transporto priemonės pagaminimo metus. Nors turto vertintojas Lietuvos bankui pateiktuose paaiškinimuose nurodė, kad, atsižvelgiant į per apžiūrą nustatytus sugadintos transporto priemonės korozijos židinius, sugadintos transporto priemonės būklė nebuvo geresnė nei 14 metų senumo automobilio, tačiau šie turto vertintojo pateikti paaiškinimai nepagrindžia fakto, kad turto vertintojas atliko ekspertinį kiekvienos sugadintos keičiamos detalės nusidėvėjimo laipsnio vertinimą. Aplinkybes, kad, nustatant keičiamų automobilio detalių nuvertinimo normą, iš esmės buvo vadovojamasi duomenimis apie transporto priemonės pagaminimo metus, patvirtina ir draudiko paaiškinimai, kad pagal Instrukcijos 3 lentelės nuostatas nustatyta keičiamų automobilio detalių nuvertinimo norma nebuvo koreguojama, nes turto vertintojui nebuvo pateikta įrodymų, kad sugadintos detalės buvo naujesnės už sugadintą transporto priemonę.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2011 m. sausio 25 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje 3K-3-3/2011, suformuotoje transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo reglamentavimo aiškinimo ir taikymo praktikoje konstatavo, kad, atsižvelgiant į šio draudimo pagrindinį tikslą – užtikrinti nukentėjusių trečiųjų asmenų turtinių teisių ir interesų apsaugą, transporto priemonių valdytojų privalomojo civilinės atsakomybės draudimo santykių teisinis reguliavimas suponuoja papildomas draudiko pareigas žalos nustatymo ir įrodinėjimo procese. Nagrinėjamu atveju draudikas įrodymais nepaneigė pareiškėjo nurodytų aplinkybių, kad 70 procentų detalių nuvertinimo normos taikymas ir automobilio detalių keitimo išlaidų, išskaičiavus pagal Instrukcijos 3 lentelės sąlygas nustatyto dydžio detalių nuvertinimo sumą, apskaičiavimas pažeidžia teisingo žalos atlyginimo sąlygas bei pareiškėjo teisę žalos atlyginimu būti gražintam į iki įvykio buvusių padėčių.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2018 m. kovo 19 d. nutartyje, priimtoje civilinėje byloje e3K-3-81-1075/2018, konstatavo, kad nei TPVCPDĮ, nei Taisyklėse, kuriuose reglamentuota, kaip nustatoma žala, nėra nuorodos į Instrukciją. Taigi, nustatant nukentėjusio trečiojo asmens turtui padarytą žalą, neturi būti išimtinai remiamasi tik Instrukcijos nuostatomis, o žalos dydis turi būti nustatytas, atsižvelgiant į visas aplinkybes ir vadovaujantis transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo tikslu kompensuoti nukentėjusio trečiojo asmens patirtus realius nuostolius, nepažeidžiant šio asmens teisės į teisingą žalos atlyginimą bei nepatiriant papildomų išlaidų dėl ne nuo nukentėjusio trečiojo asmens nepriklausančių priežasčių.

Kaip minėta, Lietuvos bankui pateikti įrodymai patvirtina, kad draudikas, apskaičiuodamas keičiamų automobilio detalių vertę, privalėjo įvertinti tai, kad originaliomis automobilio detalėmis keičiamų dalių nuvertinimo išlaidos yra patiriamos ne dėl paties pareiškėjo pasirinkimo, o dėl to, kad sugadintos detalės galėjo būti pakeistos tik naujomis originaliomis dalimis. Lietuvos bankui pateikti įrodymai negali patvirtinti, kad draudikas, vadovaudamasis kasacinio teismo išaiškinimais dėl transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo tikslų ir šiuo draudimo eismo įvykio kaltininko civilinę atsakomybę apdraudusio draudiko pareigų žalos nustatymo procese, vertino aplinkybes dėl įvykio metu sugadintų keičiamų detalių nuvertinimo normos dydžio koregavimo. Atsižvelgiant į tai, pažymėtina, kad draudiko sprendimas iš pareiškėjui mokėtinos draudimo išmokos

išskaičiuoti 70 procentų detalių nuvertinimo sumą (715,68 Eur) yra nepagrįstas.

Remiantis Instrukcijos 65 punkto nuostatomis dėl 3 lentelės pagrindu apskaičiuotos keičiamų detalių nuvertinimo normos, atsižvelgiant į detalės būklę iki sugadinimo, iki 20 proc. koregavimo, taip pat vadovaujantis kasacinio teismo suformuota transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisinio reglamentavimo praktika (nustatant žalos dydį, neturi būti išimtinai remiamasi tik Instrukcijos nuostatomis, o kiekvienu atveju apskaičiuojant žalos dydį turi būti siekiama šio draudimo pagrindinio tikslo – garantuoti nukentėjusio trečiojo asmens turtinių teisių ir interesų apsaugą bei jo patirtų realių nuostolių atlyginimą), taip pat atsižvelgiant į tai, kad per įvykį buvo sugadintos nenaujos automobilio detalės, darytina išvada, kad teisingo žalos atlyginimo sąlygas atitinka draudiko nustatyto 70 procentų detalių nuvertinimo dydžio sumažinimas iki 35 procentų (t. y. 50 procentų sumažinto draudiko nustatyto detalių nuvertinimo koeficiento taikymas). Kadangi draudikas iš pareiškėjui išmokėtos draudimo išmokos išskaičiavo 715,68 Eur (suma, sudaranti 70 procentų keičiamų detalių nuvertinimo sumos, ji yra mažintina 50 procentų ir sudaro 35 procentų nuvertinimo normos (šis dydis yra lygus 357,84 Eur), todėl pareiškėjui papildomai mokėtina draudimo išmoka yra 357,84 Eur.

2. Dėl draudiko sprendimo nemokėti automobilio prekinės vertės netekimo išlaidas atlyginančios draudimo išmokos pagrįstumo

Pareiškėjas draudikui taip pat kėlė reikalavimą išmokėti 1 119 Eur automobilio prekinės vertės netekimo išlaidas atlyginančią draudimo išmoką. Pareiškėjas nurodė, kad draudikas, atsisakydamas tenkinti pareiškėjo reikalavimą dėl automobilio prekinės vertės netekimo išlaidas atlyginančios draudimo išmokos mokėjimo, nepagrįstai rėmėsi Instrukcijos 66 punktu, kuriame nustatyta, kad prekinės vertės netekimas apskaičiuojamas ne senesniems kaip 5 metų lengviesiems automobiliams. Pareiškėjo teigimu, atsižvelgiant į transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisiniams santykiams taikomą visiško nuostolių atlyginimo principą, automobilio prekinės vertės netekimo išlaidas atlyginanti draudimo išmoka turi būti mokama. Pareiškėjas reikalavimą dėl nurodytos draudimo išmokos mokėjimo taip pat grindė tuo, kad „automobilis yra vienetinis ir prieš tai nebuvo patekęs į avariją, jo vertės praradimas turi būti vertinamas nepriklausomai nuo jo senumo“. Pareiškėjas, vadovaudamasis draudiko pateiktos turto vertinimo ataskaitos duomenimis, nurodė, kad iki įvykio transporto priemonės vertė buvo 5 146 Eur, o po įvykio nustatyta vidutinė vertė sudarė 4 027 Eur. Pareiškėjas pabrėžė, kad „remiantis ataskaita ir faktinėmis aplinkybėmis, automobilio prekinė vertė pakito daugiau kaip 1000 Eur ir jis tapo nepatrauklus kolekcionieriams, todėl prekės vertės netekimo žala turi būti atlyginta.“

Vertinant pareiškėjo nurodytas aplinkybes, visų pirma svarbu tai, kad nei Instrukcijos, nei transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisinius santykius reglamentuojančių teisės aktų nuostatos nenumato sąlygų, kad dėl eismo įvykio sugadinto nukentėjusio trečiojo asmens automobilio retumo ar išskirtinumo turi būti kompensuojamas nuostolis dėl transporto priemonės prekinės vertės netekimo. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro įsakymu 2000 m. balandžio 17 d. Nr. 120 / 2000 m. balandžio 14 d. Nr. 101 patvirtintos Kelių transporto priemonių vertės nustatymo tvarkos (toliau – Tvarka) 12 punkte nustatyta, kad prekinės vertės netekimas – *tai atstatytos (suremontuotos) transporto priemonės vertės sumažėjimas dėl remonto ar nepašalintų pažeidimų*, lyginant su transporto priemonės verte iki apgadavimo (sužalojimo). Tvarkos 26 punkte nustatyta, kad prekinės vertės netekimas skaičiuojamas, kai vertinama apgadintai transporto priemonei padaryta žala. Kaip minėta, pagal Instrukcijos 66 punktą, prekinės vertės netekimas skaičiuojamas ne senesniems kaip 5 metų lengviesiems automobiliams, jei dėl kėbulo dalių lyginimo ar keitimo galimas transporto priemonės eksploatacinių savybių pablogėjimas.

Remiantis pareiškėjo Lietuvos bankui pateiktais paaiškinimais ir pareiškėjo atstovo pokalbio telefonu su ekspertų grupės vadovu garso įrašo duomenimis, nustatyta, kad automobilio prekinės vertės netekimo ir jo rinkos vertės po įvykio sumažėjimo priežastimi pareiškėjas nurodė dėl įvykio patirtus transporto priemonės sugadinimus. Pareiškėjo teigimu, turto vertinimo ataskaitoje nurodyta, kad dėl įvykio sugadintos transporto priemonės vidutinė vertė yra 4 027 Eur, todėl, palyginti su turto vertintojo nustatyta 5 146 Eur automobilio rinkos verte iki įvykio, dėl įvykio transporto priemonės vertė sumažėjo 1 119 Eur.

Iš turto vertinimo ataskaitos matyti, kad turto vertintojas, pagal Tvarkos 8 punkte įtvirtintą rinkos kainų tyrimo metodą nustatydamas automobilio rinkos vertę, rėmėsi

duomenimis apie kitų automobilių (palyginamųjų objektų) kainas. Turto vertinimo ataskaitoje nurodyta, kad „trečiojo palyginamojo objekto, parinkto, remiantis internete rasta informacija“, vidutinė vertė yra 4 027 Eur. Kitų duomenų, kurių pagrindu būtų galima teigti, kad turto vertintojas nustatė dėl įvykio sugadintos transporto priemonės 4 027 Eur vidutinę vertę, o ne turto vertinimo ataskaitoje nurodė vieno iš palyginamųjų objektų vidutinę vertę, turto vertinimo ataskaitoje nėra nurodyta. Todėl, remiantis Lietuvos bankui pateiktais duomenimis, negalima teigti, kad turto vertintojas vertino automobilio rinkos vertės pokytį, atsižvelgdamas į jo būklę iki ir po įvykio, ir nustatė automobilio prekinės vertės sumažėjimą.

Pareiškėjas nenurodė aplinkybių ir nepateikė įrodymų, patvirtinančių, kad, atsižvelgiant į padarytų sugadinimų pobūdį ir mastą, dėl atlikto Transporto priemonės apžiūros akte išvardytų automobilio sugadinimų remonto galimas detalių eksploatacinių savybių pablogėjimas. Pareiškėjas rėmėsi duomenimis apie nesuremontuotos transporto priemonės rinkos vertės sumažėjimą, tačiau nepateikė jokių duomenų, kad transporto priemonės eksploatacinės savybės pablogėjo dėl sudėtingo automobilio remonto. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pareiškėjas Lietuvos bankui nepateikė jokių įrodymų, kad buvo nustatytos Tvarkos 12 punkte sąlygos, kad privaloma apskaičiuoti prekinės vertės netekimą. Be to, šiame kontekste papildomai pažymėtina, kad nors šalių ginčo, jog automobilis yra naudojamas retai ir kad jo būklė iki įvykio buvo tvarkinga, nėra, tačiau Lietuvos bankui pateikti faktiniai duomenys nesuteikia pagrindo konstatuoti, kad sugadinto automobilio būklė iki įvykio galėjo būti prilyginta ne senesnio kaip 5 metų automobilio būklei. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad pareiškėjo reikalavimas išmokėti 1 119 Eur automobilio prekinės vertės netekimo išlaidas atlyginančią draudimo išmoką yra nepagrįstas įrodymais ir transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo teisiniais santykiais taikomų teisės aktų nuostatomis, todėl pareiškėjo reikalavimas išmokėti 1 119 Eur automobilio prekinės vertės netekimo išlaidas atlyginančią draudimo išmoką negali būti tenkinamas.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 2 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.2 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

1. Iš dalies tenkinti pareiškėjo Z. Š. reikalavimą ir rekomenduoti draudikui išmokėti pareiškėjui papildomą 357,84 Eur draudimo išmoką, atlyginančią per įvykį sugadintų detalių keitimo išlaidas.

2. Įpareigoti draudiką per mėnesį nuo šio sprendimo priėmimo dienos raštu informuoti Lietuvos banką apie šio sprendimo rezoliucinės dalies 1-ame punkte nurodytos rekomendacijos įgyvendinimą (neįgyvendinimą). Draudikui neįvykdžius minėtos rekomendacijos, tai bus paskelbta Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl ginčo sprendimo kreiptis į teismą arba kitą ginčų nagrinėjimo instituciją įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu.

Direktorius

Mindaugas Šalčius